

MIQUEL DESCLOT

«Ser poeta és fer que les paraules comuniquin allò que no saben dir»

Miquel DescLOT (Barcelona, 1952) ha tornat. En realitat, no havia marxat mai, sempre hi ha estat: traduint, divulgant o bé apropant les paraules de la nostra llengua literària als més menuts. Però ara torna a la poesia per a adults, amb 'Despertar-me quan no dormo' (Proa), Premi Carles Riba d'una darrera Nit de Santa Llúcia on va oferir un discurs d'acceptació punyent i molt comentat.

Text i fotografies d'Esteve Plantada / @eplantada

No publicava cap llibre de poesia des del 2006. Què ha passat?

—M'ha fet mandra [riu]. En tinc dos o tres, de llibres per publicar. I el que em fa mandra és que es publica molt i que es publica molta cosa que no llegirà mai ningú, hi ha molta verborrea al món. Em fa angúnia afegir-hi més coses. Sí que m'he comunicat amb els amics i coneguts, enviant-los separates, per exemple. Aquest llibre segueix sempre els catorze versos com a patró, en un desig de combatre l'excés i la verborrea que et deia. Ja en sé fer, de poemes més llargs, però em fa pànic. M'agrada molt l'Estellés, i vam ser amics, però quan es dispara no té aturador (deia que tenia "espermatòria de versos?...") o l'Agustí Bartra, que també me l'estimava molt, però sovint és d'una loquacitat disparada, i això, el que fa és anar contra el poema, perquè deixata l'esclat d'emoció que pugui provocar.

—Va guanyar l'Amadeu Oller amb 19 anys. Què el va portar a escriure poesia?

—Ben bé no ho sabia explicar... A casa meva són gent senzilla. El meu pare va anar a escola fins als deu anys, quan va esclatar la guerra. No hi havia una tradició cultural. A casa la

mare, tampoc. Però tenien inquietuds. A casa, per exemple, vaig trobar les obres completes de Joan Maragall, de Jacint Verdaguer o la Selecta de lectures de l'Artur Martorell. Hi havia molts llibres a casa, perquè hi havia la voluntat de saber. Però no hi podia haver gaire criteri. La mare havia heretat de l'escola un bon gust per la poesia i se sabia força poesies de memòria. Mira, la mare al final va tenir un ictus, va quedar esbornejada, deia coses estranyes i no s'hi podia parlar, pròpiament. Però un dia, a l'hospital, li començava a dir: "A mig aire de la serra..." i ella va continuar dient tot el poema de Maragall. Això li va sortir de natural, és impressionant! Portava la literatura a dins.

—Li va transferir la passió.

—Jo crec que sí. Quan vaig fer l'ingrés de batxillerat, el mestre que teníem ens va demanar que ens aprenguéssim una poesia de memòria. A mi me'n va demanar una de *Las mil mejores poesias de la lengua castellana*. Me'n vaig anar a casa i, quan em van veure amb allò, em van dir que demanés al mestre si em deixava recitar *La gineseta*, de Maragall. Ho vaig proposar i aquell mestre no s'hi va oposar. Vaig triomfar! A l'escola mateix,

em van començar a demanar que m'apregués poesies de memòria per a les festes trimestrals i a casa em fornien de material: Carner, Sagarra, Maragall... Vaig créixer amb una certa familiaritat amb les paraules.

—**És aquí on es va formant el poeta?**

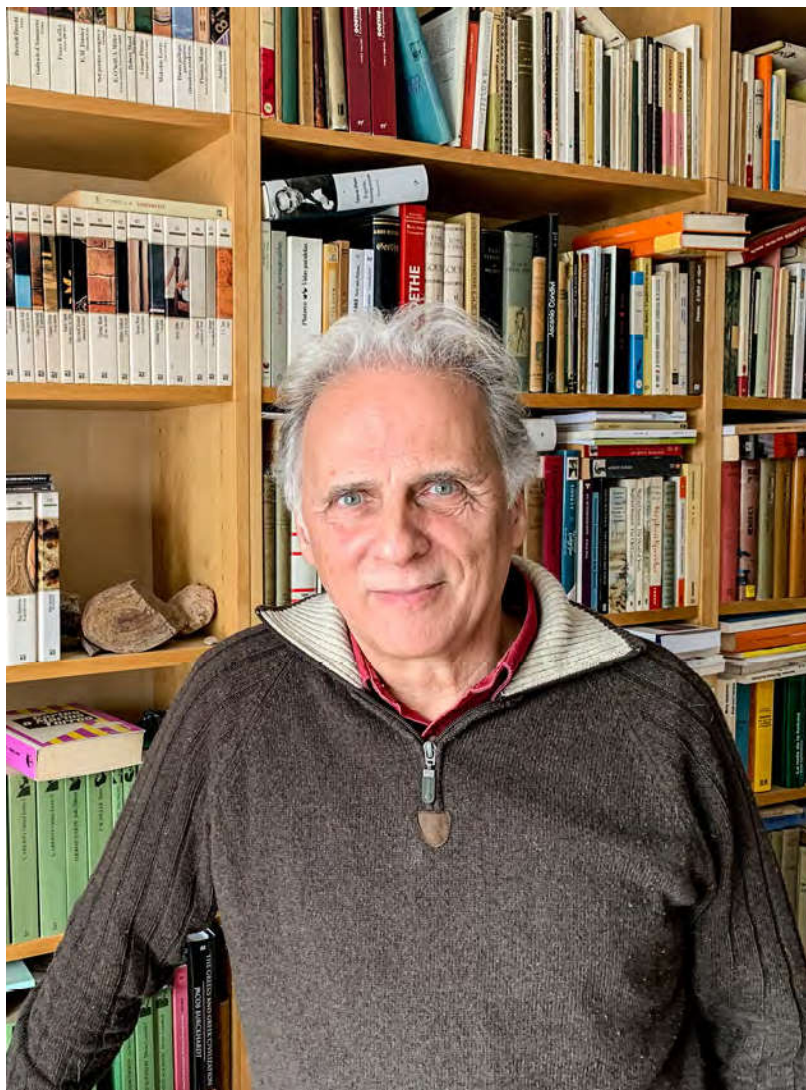
—Encara no. Estava fent el batxillerat laboral, el “dels pobres”, orientat a treballar. No teníem llatí, era bastant peculiar, molt adreçat a la ciència i la tecnologia. Als tretze anys, vaig decidir que seria químic, m'agradava molt experimentar i feia disbarats a casa, amb un laboratori casolà que vaig muntar. Però a cinquè de batxillerat ens van oferir la possibilitat d'aprendre català fora d'hores. Ens hi vam apuntar quatre gats, però vam començar a aprendre'n. El segon any, a més, ens van oferir classes de literatura catalana, que ens feia l'Alfred Badia, pare de la Lola Badia. En una classe, ens va portar l'*Odissea* d'en Riba i ens va demanar, simplement, que la comencéssim a llegir en veu alta. Allò va ser una revelació... quina meravella! Després, em vaig entusiasmar amb la *Primera història d'Esther* de l'Espriu. Tot plegat va anar confluint a redreçar-me cap a una altra banda. Vaig passar la prova de la universitat en ciències i vaig entrar directament a Filologia Catalana.

—**El 1971 publica *Ira és trista passió*, ja com a Miquel Desclot. Quan adopta el nom de ploma?**

—A la universitat vam tenir de professor, “clandestinament”, en Miquel Coll i Alentorn. Ens va fer un curs magnífic sobre les quatre grans cròniques medievals. Ell era especialista en la de Bernat Desclot i li inquietava que algú que tenia tanta informació de primera mà del que passava a la cort, no sortís documentat a l'Arxiu de la Corona d'Aragó. I va començar a sospitar que era un tal Bernat Escrivà. Tot investigant, es va adonar que la família venia d'un indret del Rosselló que es deia Es Clot. I per tant, va deduir que el Desclot, que no figura com a cognom enlloc més, era un pseudònim literari fet sobre el lloc d'origen. Quan ho va explicar, vaig pensar que jo també era “Desclot”, perquè sóc del Clot. En aquella època ja havia presentat el llibre al Premi Amadeu Oller. Havia vingut l'Àlvar Valls, que formava part del jurat, a fer una conferència, i li vaig preguntar quan se'n sabia el resultat. Em va dir que havia guanyat i li vaig dir “escolta, quan publiqui el llibre, sisplau, canvia'm el nom i posa-m'hi Miquel Desclot”. Va ser així, per casualitat i al vol.

—**Al llibre escriu “La mort d'una paraula és un malastre / que fa encongir tota la humanitat” i m'ha fet pensar en la situació actual de la nostra llengua.**

—Soc pessimista. Jo, que no soc polític, el que haig de fer és la meva feina tan ben feta com pu-

gui; no malgastar les paraules; oferir un model de llengua decent al lector. Espero haver-ho aconseguit amb els llibres per a nens, per exemple. Però, ja ho veus, la canalla d'avui parla un subdialecte. I escoltes els periodistes de la televisió...

—**Hi ha una fractura entre llengua literària i llengua parlada.**

—La llengua parlada és tan pobra de recursos, que penses com es pot fer literatura, amb això? Ara estic traduint els versos de Molière i no els pots traduir amb la llengua del carrer, demana una llengua molt més rica i matisada. No m'entendrà tothom. Però hi ha una cosa que em fa ballar el cap: quan les obres de Shakespeare es representaven al Globe Theatre, la gent s'asseia a terra i menjava botifarra. Segur que no entenien ni la meitat del que sentien, però estaven fascinats per la llengua! Era una mena de dutxa verbal. Com també fascinava a tanta i tanta gent el teatre de Sagarra. Un teatre fora d'època, totalment demodé. Però aquell raig de música verbal →

«La poesia no resol res, però sí que té cura de nosaltres: ens ofereix un model perfecte, en contrast amb la deconstrucció on vivim»

→ els encantava. I la gent hi anava per sentir-lo! Els feia sentir que pertanyien a la tribu. Ara sembla que això no compti. Alguns directors m'han arribat a dir "vull que el text no es noti".

—**Al comentat discurs de la Nit de Santa Llúcia parlava de tres virus: "el de la pandèmia, el que ens tanca a la presó i el de la ignominiosa renyina constant".**

—Hi vaig anar sense la sensació que estava fent una cosa grossa. Ni sabia qui hi havia al davant, a primera fila. Tenia clar què volia dir, però em pensava que era el més natural. I va resultar que no. Però de debò que ho vaig fer sense ganes de fer sang, només volia dir el que creia... i molta gent m'ha vingut a dir que s'hi van sentir repre-

sentats. El virus espanyol, el segon, és endèmic. Com el tercer: no tenim consciència d'unitat, ni de poble oprimat.

—**Al llibre dedica un poema als presos polítics.**

—No m'agrada la poesia pamfletària. No hauria sabut com respondre a la situació actual poèticament, de manera clara i senzilla. Jo coneixia el poema de Joachim du Bellay —"Feliç qui, com Ulisses, ha lluitat amb coratge (...)"—, que és molt bonic i els francesos se l'aprenen de memòria a l'escola. Vaig pensar que podria reescriure la poesia a la meua manera, posant-la en boca d'aquell qui s'ha hagut d'allunyar per força —o perquè l'han tancat o ha hagut de marxar.

—**També deia al discurs que "Per sort, la poesia no té res a veure amb l'autoajuda. No ens guareix, però sí que ens cura". És o no és un consol, la poesia?**

—La poesia et pot consolar, com totes les arts. T'ofereix un model perfecte, que confronta amb la imperfecció de l'entorn. Però no és un consol sentimental. La poesia no resol res, però sí que té cura de nosaltres: ens ofereix un model perfecte, en contrast amb la deconstrucció on vivim normalment.

—**Què fa que algú sigui poeta?**

—És un misteri. Penses: "a què treu cap, això? Què en trec jo, d'això?" És un instint per fer que les paraules comuniquin allò que no saben comunicar diàriament. Per si soles, les paraules no acaben de dir tot el que sents, ni tot el que voldries dir. En el fons, quan escrivim poesia, estem demanant a les paraules que despertin emoció, perquè, al diccionari, les paraules són fredes. Ara bé, els poetes aspiren a despertar emoció i, per tant, utilitzen la llengua d'una manera que sorprengui. En primer lloc, posant-hi música; és a dir, posant-la en vers. La humanitat va descobrir la poesia cantant, que era una manera excel·lent de carregar d'emoció el llenguatge de cada dia.

—**Abans parlàvem de la dificultat de ser un professional de l'escriptura. Què pensa quan veu que el Carles Riba està dotat amb 3.000 euros i el Sant Jordi amb 60.000?**

—És insultant! El Premi Riba està estranyament infradotat. És una de les raons per les quals no m'hi volia presentar, perquè sembla un menyspreu. El nom gegantí de Carles Riba es mereix una altra consideració: es veu que ja no som el país que li va regalar una casa a Cadaqués. ●